

LiterActualització de continguts sobre l'obra de Josep Pla

Sessió 4

L'ofici amarg del periodisme: Gèneres i tipus de textos

Llengua i Literatura
Catalanes a Batxillerat

Universitat de Girona
Curs 2022-2023

Continguts del dossier: Àlvaro Muñoz i Nil Gibert

Organitza:

Amb el suport de:

Programa LiterActualització
Coordinació: Irene Capdevila, Anna Perera

© dels textos: els autors i/o editors corresponents
© d'aquesta edició: Institut de Llengua i Cultura Catalanes, Càtedra
Josep Pla i Fundació Josep Pla
Primera edició: abril 2023

Els materials inclosos en el present document són per a ús exclusiu
docent. Queda rigorosament prohibida la distribució i reproducció
total i/o parcial d'aquesta obra sense autorització escrita dels
editors.

Presentació.....	4
1. Josep Pla. Trajectòria i obra	5
2. Competències i sabers.....	8
3. Proposta d'activitats.....	11
3.1. La crònica	11
Aspectes teòrics	11
Activitat en grup.....	12
Comentari de text: "L'esperança: Mussolini"	13
3.2. Article d'opinió.....	15
Aspectes teòrics	15
Activitat	15
Text 1: Josep Pla, «Sobre la calvície i el seu pentinat»	16
Comentari de text	19
Text 2: Josep Pla, «Sobre els gossos».....	21
3.3. Cartes al director	25
Aspectes teòrics	25
Activitats.....	26
3.4. Reportatge.....	29
Aspectes teòrics	29
Activitat 1: Lectura i comprensió	33
Activitat 2: Reporter per un dia.....	33
4. Joan Fuster, «Notes per a una introducció a l'estudi de Josep Pla» (Fragment)	35
5. Recursos addicionals i bibliografia	36

Presentació

L'activitat formativa LiterActualització és una iniciativa biennal de l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes (ILCC) de la Universitat de Girona, que enguany arriba a la tercera edició. A diferència de les anteriors, en aquesta ocasió hem decidit centrar el curs en l'obra d'un únic autor, Josep Pla: per això, a banda de la col·laboració regular amb l'ICE Josep Pallach, hem sumat esforços amb la Càtedra Josep Pla de literatura i periodisme (UdG) i la Fundació Josep Pla en l'organització del programa i les diverses sessions.

La iniciativa LiterActualització parteix de la consolidació del programa anual de conferències als instituts "Llengua i literatura catalana al teu institut" —el curs 2022-2023 ha arribat a la vuitena edició, i hi participen regularment més de quaranta centres de Secundària i Batxillerat de les comarques gironines— i de la celebració de les diverses Jornades Ex-Libris a la Universitat de Girona.

La present edició de LiterActualització pivotarà específicament sobre l'obra del prosista més important de la literatura catalana contemporània: la seva multiplicitat genèrica i temàtica, així com els resultats de les recerques dutes a terme els darrers temps, ofereixen un ampli ventall de possibilitats per actualitzar la perspectiva des de la qual s'aborden sobre elements concrets de la seva obra, i oferir eines i recursos als docents per explicar aspectes curriculars a través dels seus textos. A més, en la present edició hem incorporat recursos orientats a diverses etapes de l'Educació Secundària —no exclusivament Batxillerat—, per potenciar la varietat dels continguts que oferim. Les quatre sessions del programa tractaran els temes següents: «Arrelat al paisatge: les descripcions literàries», «Descobrir i interpretar el món: articles i reportatges de viatges», «Amics, coneguts i saludats: El retrat literari» i «L'ofici amarg del periodisme: Gèneres i tipus de textos». L'objectiu és que el personal docent pugui actualitzar els continguts i recursos sobre aquests temes a través de sessions introductòries i panoràmiques i els materials i propostes inclosos als dossiers específics de suport a la tasca docent de cada sessió.

Amb LiterActualització volem consolidar també una via de comunicació més fluida entre la Universitat i la Fundació Josep Pla i els centres de secundària. Treballant de forma coordinada i amb una relació més estreta podrem assolir objectius que de ben segur compartim: l'increment de la presència de les matèries de llengua i literatura dins el currículum general, la millora de les competències i de les capacitats dels alumnes i l'atracció de nous estudiants als graus universitaris de llengua i literatura catalanes. Estem convençuts que aquesta col·laboració serà fructífera i desitgem que el programa LiterActualització us resulti útil per a la vostra tasca.

Francesc Feliu
Director de l'ILCC

Xavier Pla
Director de la Càtedra Josep Pla

Francesc Montero
Director de la Fundació Josep Pla

1. Josep Pla. Trajectòria i obra

Josep Pla va néixer a Palafrugell (Baix Empordà) el 8 de març de 1897, a la casa núm. 49 del carrer Nou. Fill d'Antoni Pla i Vilar i Maria Casadevall i Llach, era el més gran de quatre germans. La família Pla tenia una posició benestant, i per això els quatre fills van poder estudiar. Josep Pla ho va fer de petit a l'escola dels germans Maristes de Palafrugell. Quan tenia set anys, la seva família va traslladar-se a una nova casa, ja de propietat perquè a l'altra hi vivien de lloguer, a l'actual carrer Torres Jonama.

Josep Pla va estudiar el batxillerat a l'Institut de Girona, i vivia intern als Maristes de Girona. L'últim curs a l'Institut, però, va examinar per lliure, sense haver anat a classe, perquè havia estat expulsat de l'internat. Captivat per la bellesa i monumentalitat de la capital gironina, anys més tard, l'escriptor va immortalitzar els seus records de la ciutat al llibre *Girona, un llibre de records* (1952). Durant aquesta etapa, Pla va demostrar una intensa passió per la lectura, va començar a fer les seves primeres temptatives literàries i va col·laborar a diverses revistes locals.

Acabada l'etapa del batxillerat, l'autor es va inscriure a la carrera universitària de Ciències a la Universitat de Barcelona, i va començar els estudis de Medicina, però a la meitat del curs va deixar aquests estudis i es va matricular a Dret, sense mostrar, però, un excessiu entusiasme. La vida universitària no el satisfieia, i va trobar un ambient més favorable a les seves inquietuds a la tertúlia de la Penya Gran de l'Ateneu Barcelonès, presidida pel doctor Joaquim Borralleras, on va conèixer gran part de la intel·lectualitat catalana del moment. Guiat en aquells anys pels consells d'Alexandre Plana, va començar a col·laborar regularment a *Baix Empordà*, i va publicar textos –encara immadurs i excessivament retòrics i artificiosos– a les revistes *Alt Empordà*, *Camí*, *Ofrena* i *Cenacle*.

Llicenciat en Dret, però conscient que no volia exercir la carrera sinó dedicar-se a les lletres, el 1919 va començar a dedicar-se professionalment al periodisme, primer a *Las Noticias* i, al cap de poc temps, a l'edició nocturna de *La Publicidad*. A partir de l'abril de 1920, es va convertir en corresponsal a l'estranger d'aquest diari, i va iniciar un periple que no s'acabaria fins a 1936, que el va portar a viatjar per tot Europa com a enviat especial a les principals ciutats europees: París, Madrid, Londres, Gènova, Roma, Estocolm, Berlín... Viatjant constantment per Europa, en paral·lel a les cròniques que enviava als diaris i revistes –col·laborava a *La Publicidad*, *La Veu de Catalunya*, *D'Ací d'allà*, *El Sol* de Madrid, *El Día* de Mallorca...–, no parava d'escriure proses sobre els entorns on vivia i sobre les coses que observava, amb la voluntat d'aplegar-les en forma de llibre.

Mentrestant, però, tampoc s'oblidava de la realitat política del seu país. A les eleccions de 1921, es va presentar a la llista electoral de la Lliga Nacionalista del Baix Empordà, i va ser escollit diputat a la Mancomunitat de Catalunya per la seva circumscripció. Uns

anys més tard, ja durant la Dictadura de Primo de Rivera, va ser processat per un article crític amb l'exèrcit espanyol, i va decidir exiliar-se i viure un temps a l'estranger. Va continuar exercint de corresponsal periodístic, i va iniciar una relació sentimental amb Adi Enberg, ciutadana noruega resident a Barcelona.

El 1925 va ser una fita important en la trajectòria literària de Josep Pla: van aparèixer els seus dos primers llibres, a Edicions Diana: *Coses vistes*, amb un èxit de crítica i públic esclatant, i *Rússia. Notícies de la URSS (Una enquesta periodística)*. Aquests dos llibres són exponents de la prosa planiana: observació i descripció de la realitat més pròxima, crònica viatgera, rebuig aparent de la imaginació, fabulació a partir de fets i personatges reals...

Després de nous viatges per Europa, el 1927 va tornar a Catalunya. Va abandonar *La Publicitat* i va entrar a la redacció del diari conservador *La Veu de Catalunya*, on es va posar a les ordres del polític i mecenes cultural Francesc Cambó. També col·laborava a altres periòdics i, pres per "una diabòlica mania d'escriure", va publicar nous llibres – *Llanterna màgica, Relacions, Cartes de lluny, Cartes meridionals, Madrid. Un dietari, Madrid (L'adveniment de la República)...*–, amb els quals es va convertir en un dels escriptors més rellevants a Catalunya.

Davant la imminència de l'esclat de la guerra civil, va abandonar Madrid, on exercia de corresponsal per a *La Veu*. Ja iniciat el conflicte armat, va fugir a França i Itàlia amb Adi Enberg, que en aquells moments treballava pels serveis d'espionatge franquistes. Durant la guerra, Josep Pla i Adi Enberg es van establir a França i Itàlia, on Pla va treballar a les ordres de Cambó.

Acabada la guerra, Josep Pla i Adi Enberg van retornar a Espanya. Pla es va convertir en un dels directors provisionals de *La Vanguardia*, però en adonar-se de la duresa de la repressió de la dictadura franquista contra la cultura catalana, es va instal·lar a Fornells, prop de Begur. Es va separar d'Adi Enberg, i va iniciar un procés de redescobriments dels seus orígens, allunyat de les convulsions polítiques del moment i de l'efervescència franquista que es vivia a les principals ciutats del país. Durant un temps, Pla va preferir el contacte directe i quotidià amb pagesos i pescadors, un retorn a les essències del país. Per això, es va traslladar un temps a viure a l'Escala i després a Cadaqués.

A partir de 1940, a banda d'acumular proses inèdites, va començar a col·laborar a la revista barcelonina *Destino*, amb la secció "Calendario sin fechas". Aquesta secció, que va convertir Josep Pla en un referent de la publicació i va permetre a l'escriptor mantenir-se econòmicament amb el rendiment de la seva ploma i fidelitzar els seus lectors, es va mantenir ininterrompudament fins el 1976. Durant els primers anys de la dècada dels quaranta, Pla també va publicar diversos llibres en castellà (*Historia de la Segunda República Española, Costa Brava (Guía general y verídica), Las ciudades del mar, Viaje en autobús, Humor honesto y vago, Viaje a pie...*), amb els quals es va retrobar amb el seu públic. A partir de 1946, moment en què Franco va permetre publicar alguns

llibres en català, va tornar a publicar llibres en aquesta llengua: *Cartes de lluny, Viatge a Catalunya, Cadaqués...* De seguida va rebre una resposta entusiasta del públic, que va convertir-lo en una figura de primer ordre per a les lletres catalanes en un període d'enormes dificultats per a la supervivència de l'idioma.

A partir de 1949, Josep Pla va iniciar una estreta col·laboració amb l'editorial Selecta, que es va concretar en la publicació de diversos volums, entre els quals destaquen *El carrer Estret* (premi Joanot Martorell de 1951), *Girona, un llibre de records*, *Cartes d'Itàlia* i les sèries d'*Homenots*, entre molts altres. Instal·lat finalment al mas Pla de Llofriu, Josep Pla va alternar les seves tasques com a escriptor amb la de col·laborador i reporter per a la revista *Destino*, per a la qual va publicar nombrosos reportatges fruit de viatges a punts diversos del planeta. L'autor sovint feia aquests viatges a bord de petrolers o lents vaixells de càrrega, que li donaven el temps necessari per a la lectura, l'observació, la reflexió i l'escriptura. D'aquesta època són els viatges als Estats Units, Israel, Amèrica del Sud, el golf Pèrsic, l'oceà Índic, l'Atlàntic i el Carib, nous viatges per Europa...

El 1956, Josep Pla va començar el seu primer projecte d'obra completa a l'editorial Selecta de Josep M. Cruzet, dins la qual van aparèixer vint-i-nou títols. El 1962, degut a la prematura mort de l'editor Cruzet, el projecte va quedar estroncat, i no es va reprendre fins el 1966, quan va aparèixer a l'editorial Destino *El quadern gris*, el primer volum de l'Obra Completa definitiva de Josep Pla.

Durant els anys següents, l'allau de premis i reconeixements no es va aturar, malgrat les reticències d'alguns sectors progressistes i catalanistes de la societat catalana, recelosos a la figura de Pla degut a la seva actuació els primers anys del franquisme i a algunes desafortunades i incompreses declaracions en el moment del restabliment de la democràcia. Tot i això, els nous volums de l'Obra Completa eren acollits de forma molt favorable per la crítica i el públic, i rebien nombrosos premis i el reconeixement i admiració dels milers de lectors de la seva obra.

Josep Pla va morir el 23 d'abril de 1981, diada de Sant Jordi, de la festa de la rosa i el llibre a Catalunya. Les més de 30.000 pàgines de prosa catalana que constitueixen els 45 volums de l'Obra Completa són el gran llegat de Josep Pla a la cultura catalana, un monument de la literatura catalana contemporània, i el punt de trobada d'una gernació de lectors que, encara avui, descobreixen per primera vegada o continuen rellegint la literatura de l'autor de Palafrugell.

2. Competències i sabers

(segons Currículum 175/2022. Aplicable només a 3r i 4t curs d'ESO)

Competència específica 2

Comprendre i interpretar textos orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, la seva forma i el seu contingut, per construir coneixement, formar-se opinió i eixamplar les possibilitats de gaudi i lleure.

Competència específica 3

Produir textos orals i multimodals amb coherència, claredat i registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius i participar en interaccions orals variades, amb autonomia, per expressar idees, sentiments i conceptes, construir coneixement i establir vincles personals.

Competència específica 4

Comprendre, interpretar i analitzar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals reconeixent-ne el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant-ne la intenció de l'emissor, reflexionant-ne sobre el contingut i la forma i avaluar-ne la qualitat i fiabilitat, per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.

Competència específica 5

Produir textos escrits i multimodals amb adequació, coherència, cohesió, aplicant estratègies elementals de planificació, redacció, revisió, correcció i edició, amb regulació dels iguals i autoregulació progressivament autònoma i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes.

Competència específica 7

Seleccionar i llegir de manera autònoma obres diverses com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament pel que fa a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències de lectura, per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.

Competència específica 8

Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris del patrimoni propi i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que permetin conformar un mapa cultural, eixamplar les possibilitats de gaudir de la literatura i crear textos d'intenció literària.

Competència específica 9

Mobilitzar el coneixement sobre l'estructura de la llengua i els seus usos i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per desenvolupar la consciència lingüística, augmentar el repertori comunicatiu i millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de recepció crítica..

Sabers

COMUNICACIÓ

- Aplicació d'estratègies de producció, comprensió i anàlisi crítica de textos orals, escrits i multimodals de diferents àmbits amb atenció conjunta als aspectes de context, gèneres discursius, processos, i reconeixement i ús discursiu dels elements lingüístics.

EDUCACIÓ LITERÀRIA

- Lectura autònoma
- Lectura guiada

REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA

- Aplicació d'estratègies per a la construcció guiada de conclusions pròpies sobre el sistema lingüístic. Observació, comparació i classificació d'unitats comunicatives. Experimentació amb estructures, formulació d'hipòtesis, contraexemples, generalitzacions i contrast entre llengües, utilitzant el metallenguatge específic, en el marc de la millora en la comprensió i producció

dels textos orals, escrits i multimodals en situacions diverses, tant personals i socials com acadèmiques.

- Comprensió, anàlisi i valoració de la llengua com a sistema i de les seves unitats bàsiques tenint en compte els diferents nivells: el so i sistema d'escriptura, les paraules (forma i significat), la seva organització en el discurs (ordre de les paraules, components de les oracions o connexió entre els significats), per a la millora en la comprensió i producció dels textos orals, escrits i multimodals en situacions diverses, tant personals i socials com acadèmiques.
- Distinció i reflexió entre la forma (categoria gramatical) i la funció de les paraules (funcions sintàctiques de l'oració simple) i consolidació dels procediments lèxics (afixos) i sintàctics per al canvi de categoria, en situacions de comprensió i expressió de textos orals i escrits.
- Relació entre els esquemes semàntic i sintàctic de l'oració simple. Observació i transformació d'enunciats d'acord amb aquests esquemes i ús de la terminologia sintàctica necessària per fer comprensible els textos.
- Anàlisi i valoració dels procediments d'adquisició i formació de paraules. Reflexió sobre els canvis en el seu significat, les relacions semàntiques entre paraules i els seus valors denotatius i connotatius en funció del context i el propòsit comunicatiu, per a la comprensió i enriquiment dels textos.
- Aplicació d'estratègies d'ús progressivament autònom de diccionaris i manuals de gramàtica.

3. Proposta d'activitats

3.1. LA CRÒNICA

ASPECTES TEÒRICS

La crònica és un text periodístic que combina la informació amb la subjectivitat del que l'explica. N'hi ha de diferents tipus, en funció del mitjà on apareguin, del tema que toquin o del lloc on es produeixen: escrites, radiofòniques, audiovisuals...

La funció principal de la crònica és aprofundir en l'anàlisi d'un tema, sovint, des d'una perspectiva peculiar. Hi ha diferents tipus de crònica, però les més conegudes són:

- La crònica informativa: informa sense fer valoracions personals.
- La crònica d'opinió o interpretativa: aporta valoracions personals dels fets relatats.

La informació ha de donar resposta a les sis preguntes (què?, qui?, quan?, on?, com? i per què?) però d'una manera extensa.

L'estil de la crònica es diferencia del de la notícia en el fet que el periodista aporta valoracions subjectives de les informacions objectives. Aquesta llibertat d'expressió permet un enfocament del tema i un ús de la llengua força personal.

El llenguatge és senzill, directe, molt personal. Es valora la creativitat lingüística! Sovint el cronista pren la forma del narrador observador. Combina la narració de fets amb la descripció de fets, el comentari personal i el diàleg. Podem utilitzar el present amb la intenció d'actualitzar el relat, així com el discurs directe per donar credibilitat al relat. A més, sempre és positiu l'ús de connectors per establir ordre i progrés. Els més freqüents són: A continuació, tot seguit, a hores d'ara, al mateix temps, sovint, de vegades, al més aviat, d'aquí en endavant, de tant en tant, en aquest instant, per acabar, perquè, a fi que, doncs, per tant...

Recordeu que la crònica ha d'anar signada (nom i cognom de la persona que l'escriu) i porta la data.

Pel que fa a les parts, solem trobar-ne les següents:

- Titular: Presenta el tema de la crònica (i pot ser d'una manera d'una manera atractiva i suggeridora). Es busca cridar l'atenció del lector.
 - Com aconseguir un bon titular? Cal afinar el contingut informatiu de titular i subtítols: és més important "1 de cada 3 alumnes troba feina" que el nombre de cursos organitzats o qui els organitza.
 - De tant en tant convé fer titulars una mica més agosarats i explícits: "El Voluntariat per la llengua entra al Centre Penitenciari Lledoners".
 - El titular hauria d'anar com a molt en dues línies. No és convenient que quedi una segona o tercera línia amb una sola paraula.

- El titular constitueix l'element principal d'una informació. La part principal d'un titular és el títol, que difícilment sobrepassarà les tretze paraules en aquells mitjans que hi dediquen més espai.
- El verb del titular sol anar en present històric i en veu activa.
- Els titulars haurien d'incloure la menor puntuació possible.
- Introducció: Anuncia el tema principal i intenta captar l'atenció.
- Cos: Desenvolupa el contingut del tema, habitualment en ordre cronològic. S'hi exposen les idees i els arguments. L'estructura més habitual de la redacció d'una crònica és l'anomenada piramidal: conjuga l'interès informatiu i l'ordre cronològic, i en aquest cas el relat creix fins a arribar al clímax o desenllaç.
- Conclusions

ACTIVITAT EN GRUP

Josep Pla va ser el periodista més destacat de la revista *Destino*. A falta d'Internet, la gent no tenia cap altra manera d'informar-se que amb els diaris. És per això que la quantitat d'informació que hi havia era gegantina. Podeu fer-ne una primera consulta cercant a Google "Hemeroteca *Destino*", i donant un cop d'ull a qualsevol dels exemplars que hi ha a la xarxa totalment de franc (els podeu veure a la plataforma ARCA: Arxiu de Revistes Catalanes Antiques). Com haureu pogut observar, hi trobeu diferents seccions perquè la informació arribi al receptor més endreçada.

El que proposem és la creació d'un diari –n'haureu de posar un nom que us defineixi i marqui una línia– entre els diferents components del grup. Cada membre del grup triarà una secció en què s'hi pugui sentir còmode, i haurà de compondre la peça principal d'aquella secció.

La idea és crear un diari que pugui definir l'alumnat, amb cròniques que els i les alumnes considerin d'interès per al públic general, però seguint l'estructura i les pautes que prèviament hem apuntat. Entre tots hauran de desenvolupar els rols de l'editor, molt important i sovint a l'ombra, perquè els textos quedin ben maquetats, així com la del corrector, per presentar un producte lingüísticament digne.

A Internet tenim a l'abast diferents plantilles que donen un aspecte més professional al nostre producte i que són molt fàcils de fer servir. Només n'hem de seleccionar la que visualment més ens agradi (depenent del tipus de contingut podem ser més o menys atrevits), i anar dividint-les en tantes seccions com integrants conformin els nostres grups. La que recomanem és Flipsnack, que es troba a <https://www.flipsnack.com/es/templates/newspapers>, però n'hi ha tantes com gustos, i totes aconsegueixen la funció estètica que volem.

COMENTARI DE TEXT: "L'ESPERANÇA: MUSSOLINI"

[Josep Pla, "Notes d'Itàlia. L'esperança: Mussolini" \(La Publicitat, 04/11/1922\)](#)

La crònica "L'esperança: Mussolini" (04/11/1922) és una de les peces que Josep Pla va escriure al diari *La Publicitat*. Dins la secció "Notes d'Itàlia", l'autor d'*El quadern gris* va narrar un dels moments més importants per a la història d'Itàlia: la marxa de camises negres de Mussolini. La peça s'inclou dins del que és la crònica internacional, és a dir, la premsa especialitzada en política internacional. Avui dia les grans cadenes i rotatives tenen periodistes fixos, que viuen als països dels quals informen. Abans, però, els mateixos periodistes eren enviats a llocs diversos allà, fent que en un lapse molt breu de temps haguessin d'arribar notícies especialitzades.

Pel que fa al contingut, veiem com Josep Pla posa de manifest el final d'un període i l'obertura d'un altre. De la seguretat del passat a la incertesa del futur, de la retòrica a la pràctica. Per la data i el que ens hi explica, sabem que la Marxa sobre Roma, que va tenir lloc el 22 d'octubre de l'any 1922, ja s'ha consumat. En ella, el líder del Partit Nacional Feixista, Benito Mussolini, va intentar fer un cop d'Estat en el qual van participar gairebé 30.000 feixistes. Per la por de l'esclat d'una guerra civil, el rei li va demanar que formés el seu gabinet el 29 de novembre. És just després que el nostre autor escriu la crònica amb el que succeeix. Dies més tard, per la crònica que tenim al davant, sabem que els carrers estan atapeïts de feixistes, que hi ha un clima de victòria, i que Josep Pla fins i tot té problemes per redactar l'article entre tantes visques, tanta música, i tanta desfílada.

L'estructura es pot dividir en tres parts: en la primera, que engloba del primer al tercer paràgraf, Pla presenta un breu però informatiu context sociopolític: "el cop feixista està consumat", "és un fet l'encàrrec del Rei a Mussolini de formar ministeri", "La història d'Itàlia continua". Amb un simple paràgraf, l'autor ens situa en uns dies de molta agitació, i d'una importància cabdal per a la història del país. En aquesta primera part, a més, fa servir un argument d'autoritat que remarca encara més el missatge ("S'ha complert de sobres aquella vella profecia... un *condottiero*). Ens hem de deturar un segon en la importància d'aquesta descripció, amb l'italianisme *condottiero*. La paraula fa referència als mercenaris al servei de l'estat italià a l'Edat Mitjana, els quals consideraven la guerra com un veritable art. És a dir, Pla descriu Mussolini com un home que faria servir la guerra per a assolir els seus objectius, un presagi que anys més tard serà una realitat.

La segona part de la crònica és un retrat en present del protagonista: ens presenta l'edat, la ideologia, i la mobilització que hi ha al darrere de Mussolini: un home de 48 anys, diputat per dues circumscripcions, antidemòcrata, i amb un milió de persones al darrere. També posa sobre la taula el seu gran repte: no és el mateix la teoria que la pràctica, i ara és quan s'ha de demostrar si és un home de paraules o d'actes, és a dir, si serà "el creador de la nova Itàlia" o "el liquidador quasi irresponsable de la Roma política dels

nostres dies". En aquesta segona part també fa servir, de nou, una citació per reforçar les seves paraules. Ara, però, i a diferència d'abans, no diu d'on és aquesta citació, simplement l'exposa i mira de vincular-la amb la política del moment. En el Renaixement la vida es renovava portant-la al principi, i Pla creu que d'aquestes paraules Mussolini ha agafat el vessant racial. A més, fa una comparació amb un altre home que va voler canviar el futur del seu país, com Lenin, en aquest cas cap al comunisme, mentre que Mussolini ho haurà de fer cap a un realisme-nacional. A l'últim, actualitza ràpidament la història: el feixisme allunyat de les institucions s'ha acabat, ja han passat, i ara els grans llocs de les institucions estan ocupats pels homes de Mussolini, i comença una nova etapa.

La tercera i última part és una baixada de la història a la realitat en què Pla escriu l'article, amb una descripció àgil però interessant sobre com ell veu, des de la finestra, el carrer. Amb un simple cop d'ull momentani l'autor de Palafrugell fa un retrat genèric de la situació del moment. Veu, des de la cambra de l'hotel, una desfilada tot i la pluja fina, una processó interminable. La pluja és un element interessant perquè posa en evidència que tot i les condicions, la gent continua al carrer, i que no en són pocs. La dificultat de concentració de l'autor provocat per la cridòria del carrer és ben manifesta en aquestes últimes línies, i queda ben reforçat per la transcripció d'algunes de les consignes que pot sentir. Per a acabar l'article, Pla presenta la clau de l'èxit de Mussolini, un èxit que tot just començava: "un polític que parla clar".

Fet i fet, som davant d'una crònica que respecta força les característiques principals pel que fa a l'estil, amb un llenguatge clar, directe però molt personal. Combina la narració de fets amb la descripció, el comentari personal i el diàleg. A grans trets, la podem considerar una crònica informativa, si bé l'autor hi és present en tot moment, una columna que li serveix per a portar-nos les notícies d'una Itàlia que vivia un moment molt convuls políticament, i que ens arriba d'una manera sintètica i senzilla, però no absenta de context i d'informació fonamental.

3.2. ARTICLE D'OPINIÓ

ASPECTES TEÒRICS

L'article d'opinió és un text periodístic en el qual l'autor exposa la seva opinió personal sobre un tema, normalment d'actualitat. L'objectiu d'aquest gènere periodístic és influir en l'opinió pública, ajudar que els lectors es formin un determinat criteri sobre els temes tractats. Acostumen a ser esdeveniments noticiables. En el cas de l'article d'opinió, està signat per un autor que parla en nom seu, tot i que és possible que l'opinió de l'autor sigui similar a la del mitjà on és publicada. Les parts d'un article d'opinió solen ser les següents:

- Títol: el títol pot sintetitzar el contingut del text o captar l'atenció del lector.
- Introducció: serveix per presentar el tema de què es parlarà.
- Tesi: es presenta l'opinió de l'autor sobre el tema en qüestió.
- Argumentació: cal exposar en els paràgrafs necessaris arguments que justifiquin la tesi. També es poden incloure un contraargument o la presentació de l'antítesi per tal de rebatre-la.
- Conclusió: la conclusió ha de permetre reforçar la tesi i convèncer els destinataris o almenys incitar a la reflexió. Pot consistir en una síntesi del tema o en una proposta.

Pautes per un text argumentatiu (opinió):

- Subjectivitat: el text ha de ser subjectiu, se sol escriure en primera persona del singular.
- Veracitat: per argumentar una opinió cal ajustar-se a la realitat sense exagerar els arguments.
- Registre: és convenient utilitzar un to cordial i respectuós.
- Marques valoratives: per contribuir a la subjectivitat cal utilitzar verbs d'opinió i també verbs, noms, adjectius o adverbis valoratius.
- Marques de recomanació: especialment en la conclusió, a l'hora de fer propostes, s'empren perífrasis verbals d'obligació en condicional i verbs amb valor semàntic de recomanació.
- Coherència: els arguments han de ser coherents i s'han d'exposar per ordre d'importància. A més, cal desenvolupar les idees de forma adequada per garantir-ne la comprensió, tot evitant les repeticions.
- Cohesió: cal utilitzar connectors d'ordre per organitzar el text i també connectors lògics de causa, finalitat, conseqüència, oposició...

ACTIVITAT

A l'hora de presentar la proposta d'activitat hem optat perquè els alumnes escriguin un article d'opinió per un debat, tant escrit com oral. A l'hora de triar els temes a discutir, poden ser

escollits pel docent, o una altra idea pot ser proposar diferents temes en un bol o un sobre, i que en surtin alguns perquè es treballin a classe. És en aquest punt en què cal explicar que és un article d'opinió i les pautes a seguir. Es poden utilitzar les pautes del dossier com a referència. A continuació, es poden llegir els textos d'opinió de Josep Pla, perquè els alumnes en tinguin un model. Aquest model es pot seguir o rebatre'l, això va a gust de cadascú.

Un cop llegits els articles de Pla, es creen els grups per poder fer el debat a classe. La idea és que s'escullin tres o quatre temes diferents i cada grup s'encarregui de defensar la postura d'un tema en concret, així de cada tema hi haurà dues postures contraposades. D'aquesta manera també els alumnes s'acostumen a defensar opinions que potser no són exactament les que ells tenen. Nosaltres proposem grups reduïts i que s'hagi de debatre davant de la classe arran dels arguments que els alumnes hagin cercat. Amb aquests arguments es pot fer un article per cada postura de debat, és a dir, només cal fer un article per grup. Llavors, aquest article es llegiria en veu alta, per tant, també es treballa la competència oral. La intenció de llegir l'article en veu alta és que l'orador ha de convèncer la resta de la classe amb els arguments proposats. Sobre cada tema hi ha d'haver dos punts de vista, i els alumnes els han de saber defensar. Per fer-ho emocionant, si cal, es pot votar un guanyador. Cada alumne és un vot, i el guanyador del debat serà qui més vots obtingui per part del públic, és a dir dels altres alumnes.

TEXT 1: JOSEP PLA, «SOBRE LA CALVÍCIE I EL SEU PENTINAT»

A mesura que augmenta el nombre de persones ben vestides, que es muden, es poden veure a Barcelona una determinada quantitat de pentinats de la calvície, admirables.

Tot i que vivim en una època de discussió permanent i de la crítica de la crítica, s'ha de reconèixer que la calvície existeix. Es podria discutir la versemblança d'una estadística, el volum del treball productiu o del parasitari o fins i tot qui guanyarà la guerra general. El que no es pot discutir és la presència de persones que no tenen cabells al cap i de calvícies importants.

Davant els fets, no es poden pas adoptar gaires posicions. Si el cuir del meu crani quedés sense pèl, quedaria tan tranquil. Quan vaig perdre els ardors de la joventut hauria estat absurd i ridícul de rebel·lar-me contra els dissenys de la naturalesa. Hi ha persones calbes i persones que no ho són. El fet és absolutament indiferent, igual. Ara; en aquest país, la gent no vol ser calba.

L'experiència demostra, si més no, que un nombre considerable de calbs té la pretensió del seu pentinat, amb més intensitat, si és possible, que els qui presenten una abundant cabellera. És una paradoxa. És possible. Si anomenem paradoxa el que no ens sembla lògic des del punt de vista de les puerilitats de l'escola, no crec pas que hàgim avançat gaire. La vida no és pas gaire lògica, és plena de paradoxes. Les persones que tenen cabells al cap dediquen diners i moltes atencions a la bona marxa d'aquests cabells. Les senyores, notòriament. Ara: aquestes preocupacions i aquests cèntims, els gasten, sobretot, les persones que no tenen res al cap. Per als qui tenim cabells, el desideràtum ha estat sempre de posseir l'ondulació sinuosa que, anys enrere, s'anomenava

l'ondulació *marcel*. Per als qui no en tenen, el desideràtum és molt més absurd: demostrar que en tenen. Aquest fet farà veure als joves que em llegeixen que és més important i substanciós desitjar una cosa que posseir-la. El que té la vida de real i plausible és la llunyania de resultats.

La calvície, a l'hivern, té poca presència. A l'estiu, amb la llibertat de presentació que comporta a les muntanyes, a les valls, i a les platges, la seva presència és molt accentuada. A l'hivern la calvície s'amaga. A l'estiu es manifesta massa.

Jo no sabia establir amb fixesa les classes de calvície existents, perquè la meua capacitat de sistematització ha estat sempre escassa. Em sembla que existeix, en primer lloc, la calvície total, químicament pura, la bola de billar, la calvície definitiva i irreversible. Quan hom es troba a la nit, en un local determinat, i el fet coincideix amb la presència d'unes quantes calvícies d'aquesta classe, té l'agradable sensació de trobar-se davant una llum difusa, amable i suau, com si la presència d'aquests calbs matisés la llum, n'eliminés la violència i li donés una benignitat financera, que és la millor benignitat. Amb les llums esmorteïdes per la mantega de les calvícies, el fum del tabac, els reflexos dels licors i les confidències humanes es produeix un ambient extremament agradable.

Després hi ha les calvícies que progressen lentament. De vegades, no apareixen com una escopetada. Són lentes i pausades. Els calbs que es troben dins aquesta via solen passar per un moment deliciós i delicat, que és quan la calvície és com una ombra vaga, posada sobre el crani només entrevist, cosa que dona al cap una flotant suavitat d'estampa lírica. Aquesta classe de calbs té un avantatge, i és que sembla que se la deixen perquè és moda, per estar *à la page*, de la mateixa manera que a l'època de les barbes burgeses—els obrers i els pagesos no portaren mai barba—se la deixaren per seguir el corrent, que és, en definitiva, el que es fa en tota societat construïda. Arriba un moment, però que aquests calbs caminen devers la calvície inexorable i total. I llavors es posen a lluitar, com mai potser no havien lluitat. No volen ésser calbs. Despenen grans quantitats de diners en específics, fórmules i pomades, cosa que evidentment fa marxar el comerç i l'empirisme químic. Al matí, a l'hora d'afaitar-se, es tornen d'una tristesa tràgica aclaparadora. Els cabells del cap no apareixen per més diners que despenguin. I llavors succeeix una altra gran paradoxa. Els calbs s'afaiten d'una manera precisa i admirable. Com més s'accentua la seva calvície, més bé s'afaiten. És com entrar en els abismes del principi de contradicció. En el seu paroxisme, s'arriben a deixar la barba, cosa que jo comprenc, perquè el principi de contradicció només es pot resoldre amb el dualisme, mentre les coses duals es respectin mútuament i siguin separades. Una calvície amb barba: espectacle fenomenal. En el dualisme, tot és estrany. Ara: l'enteniment humà no arriba a més. No hi ha més cera que la que crema. Punt i avall.

Són aquesta classe de persones que no es poden pentinar les que es dediquen sobretot al pentinat. Són persones en lluita contra el seu destí. Tot i que la vida és tan curta i insignificant, no volen ser calbes.

En termes de perruqueria francesa—el francès és la llengua franca de la perruqueria llatina—el pentinat dels calbs s'anomena el *ramené*. Consisteix, com tothom sap, a deixar-se créixer els cabells del costat i de darrere el cap—de l'occipital i dels parietals—i transportar-lo, amb una cura i una precisió perfectes, sobre la bola de billar en forma de *crêche*, és a dir, com un pavelló cobrint la mercaderia. Jo he vist—i vostès no cal dir-ho—vertaderes filigranes en aquesta classe de transport capil·lar, delicats resultats de la intel·ligència i de la indústria humanes.

Arribats a aquest punt, jo voldria fer una pregunta a aquests llepafils que contribueixen a la nostra amenitat seguint els tractadistes del *ramené*, que gairebé tots són italians. ¿D'on deu provenir la paraula italiana *capolavoro*, que s'aplica a les obres més reeixides de l'enginy humà i que realment impressionen? En francès, el *capolavoro* italià s'ha traduït per *chef d'oeuvre*. La paraula francesa és més vasta. En italià, el *capolavoro* ¿és un treball de cap o un treball sobre el cap? *Capolavoro*, ¿no ve pas de l'estupefacció produïda per les delicades obres de la translació capil·lar aplicades al crani pelat, a la calvície total?

Soc un gran admirador d'aquesta mena de treballs tan difícils i tan ben concebuts i realitzats. Admiro els qui transporten un *ramené* sobre un cap absolutament solitari. És un casc de cabells més aviat difícil de fer aguantar i immobilitzar. Una ratxa de vent fort el pot descompondre. Fer aguantar les coses lleugeres no és pas una *babiole*, per dir-ho com els perruquers de França. Per altra part, es tracta de posar sobre el crani una cosa natural. ¿És possible d'aconseguir la seva naturalitat, és a dir, la seva invisibilitat?

Ens hem de desenganyar. A pesar dels immensos esforços realitzats per molts calbs i els productors que han treballat sobre el seu cas, el *ramené* es veu d'una hora lluny. És com portar perruca: es veu d'una hora lluny i sempre és una sorpresa. El més intel·ligent, potser, seria deixar-ho córrer, perquè lluitar contra la Providència és una follia. Ara: no crec pas que estigui en baixa. En aquesta postguerra, té un moment de molta pràctica. És clar: és una lluita contra el destí cara, difícil i complicada. Però és una reivindicació, i en aquest sentit el seu èxit és assegurat.

Un dia, ja fa anys, vaig parlar, amb el meu amic Francesc Pujols sobre el pentinat dels calbs. Pujols es dedica a tota classe d'estudis considerables, que la seva timidesa i la seva amenitat presenten sempre en forma antiacadèmica, humorística i sovint sarcàstica. Em digué llavors:

— Tinguem una mica de calma. Jo no soc inventor. Soc un descobridor i em sap greu haver-li de dir que jo soc, per la meva experiència personal, el descobridor del pentinat dels calbs. Jo no tinc cabells al cap i un bon dia vaig observar el que segueix: vaig observar que, en aixecar-me del llit, el fet de tenir el cap sobre el coixí, mentre dormia, m'havia inclinat el cabell més o menys arissat que em queda sobre la superfície de la calba. Jo posseeixo, a més, sobre el front, una petita mata de pèl, evidentment esporàdica, però que em semblà d'una certa utilitat. És a dir: vaig comprendre que, els calbs, el dormir

els pentina, com despentina els qui tenen el cabell abundant. Em vaig deixar créixer tots els cabells del voltant de la calvície i la mata del front. En possessió de tota aquesta pelussera, no vaig fer res més que deixar actuar el coixí del llit, cosa que no falla mai. El coixí transportà sobre la meua calba tot el pèl circumdant, de manera que, en despertar-me, em trobo pentinat. Dirigit pel coixí, el pèl que em queda tapa la calba i hi posa un punt d'ombra. El resultat és excel·lent. Jo l'anomeno el pentinat de corona de llorer, perquè produeix un cap coronat per les fulles de la glòria. Té, a més, l'avantatge de donar als caps un aire d'artista, l'aire d'un líric, perquè el cap agafa la forma d'una lira que es pot tocar. En definitiva, el pentinat de forma clàssica agafa un aire romàntic, i l'efecte que fa és molt complet. Vegi els retrats que queden de Goethe en els seus anys madurs i comprendrà perfectament el que li dic. Aquests retrats li donaran una idea de l'elevada qualitat del meu pentinat per a calbs.

El pentinat proposat per Pujols no té potser sinó el defecte de ser només comprès per intel·lectuals molt intel·ligents, goethians i sensibles. De tota manera, jo crec que, com a pentinat, no té rival.

Josep Pla, *Articles amb cua*, OC XXXI, 115-120

COMENTARI DE TEXT

L'article "Sobre la calvície i el seu pentinat" està inclòs dins el volum XXXI de l'Obra Completa titulat *Articles amb cua*. Aquest volum és una recopilació d'articles de tema divers de Josep Pla escrits entre 1940 i 1971, alguns dels quals ja estaven publicats en castellà a la secció "Calendario sin fechas" de la revista *Destino*. Aquest article, escrit l'any 1942, tracta sobre la calvície i els diferents pentinats possibles, tant dels que són calbs, com dels que ho estan a punt de ser.

L'article comença amb un reconeixement de la calvície, ja que Pla comenta que de les poques coses discutibles que hi ha a la Barcelona de la postguerra, una és la calvície. Ell diu que no tindria problema en ser calb, és un procés natural que passa en moltes persones, però que en canvi la gent de Catalunya no vol ser calba. Si bé la gent que té cabells ja gasta molts de diners en el seu pentinat, els calbs encara més, perquè, per ells, el seu desig més gran és demostrar que tenen cabells.

A continuació, Pla esmenta que la calvície augmenta quan som a l'estiu, i intenta fer una classificació de les diferents classes de calvície existents. La primera classe de calvície és la total, la definitiva, la de bola de billar. Aquesta mena de calbs generen una sensació agradable en els locals nocturns perquè la seva presència matisa la llum i n'elimina la violència. En definitiva, la seva presència transforma l'ambient en un espai més afable i plaent.

Les següents calvícies són les que avancen a poc a poc, de forma lenta i pausada. La característica d'aquest tipus de gent és que sembla que portin el pentinat expressament

per anar a la moda, i no pas perquè estiguin perdent cabells. Lamentablement per aquesta gent, arriba un moment que aquesta calvície prospera fins a un punt de no retorn, i és aquí quan entren en escena les fórmules, els diners i les pomades per fer-hi front. És una lluita contra un mateix per evitar ser calb. La desesperació va en augment quan s'adonen que tots els mètodes intentats no funcionen. Un cop arribats a aquest desenllaç ens trobem amb el moment de les paradoxes: com més calbs es tornen, més s'afaiten. És a dir, els cabells que perden al cap no els volen a la cara en forma de pèls. N'hi ha d'altres, però, que fan tot el contrari: a manca de cabells al cap es deixen créixer pèls a la cara. Una calvície amb barba: una escena captivadora.

Tot seguit, Pla explica quin nom reben en francès, la llengua franca de la perruqueria llatina, els diferents pentinats dels calbs. El *ramené* consisteix a deixar-se créixer els cabells del costat i del darrere i portar-los sobre la zona calba en forma de *crêche*. És a dir, d'aquesta manera s'intenta dissimular la calvície de la part de la closca amb els cabells que l'envolten. El següent neguit de Pla és esbrinar d'on prové la paraula italiana *capolavoro*, que vol dir 'obra mestra', i es qüestiona si ve de l'estupefacció provocada per les obres de translació capil·lar aplicades a al cap pelat. Malgrat que es proclama admirador de les persones que porten el *ramené*, és un pentinat molt difícil de fer aguantar, ja que un cop de vent pot desmuntar tota l'obra capil·lar tan ben preparada. El més coherent per Pla és deixar de lluitar contra la manca de cabells, el destí, perquè, a més, aquesta mena de pentinats es veuen d'una hora lluny. Això sí, com que portar el *ramené* s'ha pres com una reivindicació, segur que triomfa entre la gent que li falta poc per tenir una bola de billar.

Finalment, Pla explica l'anècdota que té amb Francesc Pujols, escriptor i filòsof, sobre el pentinat dels calbs. Pujols s'identifica com a descobridor del pentinat dels calbs. Diu que, un dia, en despertar-se del llit va veure que el fet de tenir el cap sobre el coixí mentre dormia li havia inclinat els cabells sobre la superfície de la calba, de manera que li quedaven els cabells pentinats de la part de la closca. En saber això, es va deixar créixer els cabells del voltant de la calvície i, amb la col·laboració del coixí, li va quedar un pentinat d'allò més arreglat, semblant a una corona de llorer. Aquest pentinat li dona un vessant artístic, perquè el cap li agafa forma de lira i s'assimila al de Goethe.

En definitiva, en aquest article Pla parla dels calbs i dels seus pentinats. Explica que hi ha molta gent que no vol ser calba, i que destinen molts de diners a trobar remeis per evitar patir la calvície total. D'entre la gent calba hi ha la que ja té la bola de billar, que transformen els locals en ambients més amables, i els que tenen una calvície lenta, que encara no ha arribat al punt més àlgid. Són aquests darrers els que es gasten més diners en els cabells i que, curiosament, s'acostumen a deixar barba un cop perden els cabells. Després d'explicar quin nom reben en francès els diferents pentinats dels calbs, Pla transcriu un diàleg amb Pujols, que es proclama com a descobridor dels pentinats de calbs perquè ell va aconseguir que amb el coixí de dormir els cabells del voltant de la

closca se li arronsessin fins a cobrir-li la calba. Gràcies al coixí, Pujols va aconseguir un cap de cabells excel·lent; un pentinat que, segons Pla, no té rival.

TEXT 2: JOSEP PLA, «SOBRE ELS GOSSOS»

En el nostre país hi ha molta gent que té gos; els pobres solen tenir gat; persones hi ha que no passarien per menys que tenir gat i gos; els rics solen ésser afeccionats a la música de Wagner. Així, la nostra vida ha transcorregut entre gats, gossos i wagnerians.

L'ornamentació de la vida humana—sobretot quan hom viu al camp—són els animals domèstics. Vivim rodejats de gallines, pollastres, conills, oques, ànecs, coloms, gossos i gats. Estimem aquests animals, els donem menjar, viuen en la nostra pròpia casa. “Domèstic” deu venir del llatí *domus*, casa, i aquests són, doncs, animals casolans. Tot el que fa referència a la casa, en el nostre país, és important. D'entrar en l'estat matrimonial, els francesos en diuen *se marier*, és a dir, prendre marit; els italians, *ammogliarsi*, prendre senyora; nosaltres ens casem, agafem casa. És clar que, després d'agafada, no li donem gaire importància, però això és una contradicció de la naturalesa humana.

Succeeix, però, que els pollastres, gallines, conills, oques i ànecs, els estimem, però arriba un moment que ens els mengem. En canvi, els gossos i els gats solen arribar perfectament al terme de la seva vida natural. Ja ho sé: els homes i les dones han menjat gos i han menjat gat. La història ens diu que, en el setge de Girona, els gironins es veieren en la trista necessitat de menjar aquests animals i que els trobarien saborosos i excel·lents. En l'època del setge de París i la Commune, els seus habitants es veieren en l'obligació de lliurar-se a aquestes amenitats.

Però això és excepcional i confirma el fet de l'home, situat davant d'un gos o d'un gat, es reserva—culinàriament parlant. ¿A què és deguda aquesta equanimitat? ¿Què tenen aquests animals per a ésser respectats d'aquesta manera? ¿En què es funda la seva invulnerabilitat?

En el curs de la vida, he sentit formular moltes vegades aquesta pregunta: què és un gos? En quina categoria o calaix biològic s'han de col·locar els gossos? Són, pròpiament, animals domèstics? ¿El gos, és un paràsit de l'home? ¿És un comensal de l'home? ¿És un mutualista? ¿És a dir, té formada el gos amb l'home una societat de mutualitat? Si Aristòtil visqués, tindriem, avui, una fitxa del gos absolutament correcta. Aquest grec fou un gran observador de la realitat concreta i, si bé es troben en la seva obra una gran quantitat de puerilitats—a causa de les espesses tenebres que cobriren el seu temps—, assentà els immortals principis de l'empírocriticisme, és a dir, de l'observació i de l'experiència. Es podria dir que abans d'Aristòtil l'home contemplà el món a través de la màgia, del caprici, o del mer egoisme personal; des que Aristòtil passà pel món, els ulls s'han tornat més freds i més tristos i les actituds més impàvides. És cada dia més difícil

que l'home, voluntàriament i malgrat tots els esforços que en aquest sentit es fan, combregui amb rodes de molí. Però ens falta l'ull penetrant d'Aristòtil per a saber exactament què és un gos.

A la Xina, on sembla que el gos ha estat criat per a l'alimentació humana, s'ha tornat d'una gran estupidesa—d'una estupidesa de conill casolà. El gos, si entra en la domesticitat, perd les seves característiques més acusades. Però tampoc no podria dir-se que és un paràsit de l'home, perquè la característica del paràsit és devorar la presa en un període de temps més o menys llarg. I, això, el gos no ho fa mai amb l'home. El que ja sembla més exacte és dir que el gos és un comensal, un convidat, de l'home. Però és un convidat d'una espècie molt singular. En algunes poblacions musulmanes de l'Orient Mitjà, el gos s'hi dona amb tanta profusió, hi abunda tant, que ha d'ésser mantingut fora del casc urbà, és a dir, fora portes i murades. Davant un menyspreu tan notori i perceptible, el gos agafa, però, les coses amb resignació. En lloc de llançar-se al desert i de guanyar-se la vida com fan tants altres animals, es queda darrere dels murs de les ciutats, volta entorn del recinte tancat i a les nits lladra sense parar—fa els lladrucs tristos i llòbrecs que els viatgers descriuen encara. Aquelles descripcions dramàtiques—que feren plorar els nostres avis—dels gossos lladrant a la lluna són un pàl·lid reflex, no solament de la situació que el gos té en l'Orient Mitjà, sinó de la posició que el gos té davant de la vida en general.

Es tracta, doncs, d'un comensal innat—d'un comensal que tracta d'ésser convidat de tota manera. No és l'invitat a qui hom ha d'escriure una cerimoniosa carta per a tenir el gust de veure'l assegut a la nostra taula. No. El gos s'invita ell mateix. Si no aconsegueix commoure les fibres cordials del senyor de la casa, tracta de commoure les de la seva senyora, i, si no, les dels nens. I, si no pot aconseguir cap d'aquests resultats, intenta, per la porta de servei, entendre les criatures. I quan, a través d'un o altre d'aquests camins, ha pogut arribar a asseure's a la taula d'un qualsevol ciutadà, allà es queda, encantat de la vida, disposat a regalar-se amb aliments i dormides. I ja no se'n mou, malgrat que el tiberi sigui mediocre; l'important (és el criteri de l'etern paràsit) és que sigui segur i durable.

Sovint, caminant pel camp, he pensat en la sorpresa que produeix no trobar mai cap gos. ¿Com és possible que aquests animals tan intel·ligents—he pensat de vegades—no abandonin de tant en tant la vida antihigiènica que porten en les grans ciutats i no es llencin camps a través a córrer i saltar per muntanyes i per valls, que en definitiva són el seu element? Doncs no senyor: als gossos, no els interessa la vida higiènica. Prefereixen caminar lligats, amb xapa i sovint amb morrió, per les terrasses dels cafès; es deixen pagar la contribució i s'adapten a la cuina socialista; prefereixen dormir en les habitacions dels pisos, generalment poc airejades. En el camp, en el camp lliure i ample, no hi ha mai gossos. En canvi, on hi ha gent hi ha gossos. L'essencial, per a un gos, és

ésser invitat. És el comensal innat, amb el qual s'ha de transigir, vulgui's no vulgui's, fins a la mort.

Per a què serveixen els gossos? Exactament no ho sé pas. Diuen que fan molta companyia, que són un receptacle on buidar el sobrant dels nostres sentiments, que de vegades lladren i que de joves estripen els cortinatges i les mitges de les senyoretetes. Però quan hom arriba a una determinada edat—i fins i tot sempre—a què no donem un sentit de companyia? No ens podem passar ni del que ens empipa si ens fa passar l'estona. Potser l'única cosa que no ens fa companyia és un mateix. Tot ens fa companyia, àdhuc el mannà que ens serveix l'arrendatària, els beuratges coneguts amb el nom pompós de conyac i Butlletí Oficial.

—Serveixen per a anar a caçar...—dirà potser el lector.

Serveixen, en efecte, per a anar de cacera, i aquest fet planteja un matís molt típic del comensalisme dels gossos. Davant la possibilitat d'anar de cacera, el gos s'associa a l'home en forma de mutualitat. Home i gos es presten, mútuament, uns serveis. El gos ajuda el caçador, però el caçador diverteix enormement el gos. Està bé que un caçador faci els elogis naturals del seu gos—que solen ésser ditiràmics; però seria curiós d'escoltar els del gos pel seu caçador, sobretot quan trobem un caçador entusiasta i infatigable. Els gossos deuen pensar—i potser diuen:

—Quin magnífic caçador! Corre com un boig, sense parar, i em mata les peces que jo no puc agafar... Quina manera de xalar!

Davant la possibilitat de sortir de cacera, el gos s'associa amb el primer que passa, sigui o no sigui el seu amo. Romp la relació amb el seu amfitrió per lligar-se, momentàniament, amb un estrany. I és que, al gos—sobretot les races de gossos més fines i de més sagacitats—, li agrada caçar, l'embriaga lluitar amb una presa. Això és tan cert que, si no troba una companyia humana per a sortir, se les emprèn motu proprio, pel seu compte, sol o en companyia d'altres gossos. Però quan troba, per a aquests jocs, un caçador, una bona escopeta, el seu entusiasme no té límits.

És per aquesta raó que és de compadir el propietari d'un gos que no sigui afeccionat a la cacera. D'aquests, pensen els gossos:

—Quin ximple és el meu amo! No em comprèn, no sap divertir-me, la seva imaginació és estèril.

D'ací neix una punta de menyspreu, un principi de desagraïment. Per un invitat barrut i passablement cínic, com un gos, l'amfitrió, ha de tenir les màximes condicions per a complaure'l i divertir-lo, ha d'ésser un home complet. Si no ho és... Sàpiga, si més no, el llegidor—si no ho sabia—que en el comensalisme hi ha l'arrel de la ingratitud.

Josep Pla, *Humor, candor...*, OC XXIV, 226-230

3.3. CARTES AL DIRECTOR

ASPECTES TEÒRICS

La carta al director és un tipus de text argumentatiu (com l'article d'opinió, l'editorial, els discursos parlamentaris, la crítica...) en què algú exposa una opinió, idea o reflexió pròpia, i també inquietuds, queixes, desacords, felicitacions, agraïments, etc. Josep Pla va treballar durant molts anys com a periodista a la revista Destino, i la secció de Cartes al director era una de les més icòniques de la revista perquè permetia recollir les opinions dels lectors i plasmar-les en paper perquè tothom les pogués llegir. D'aquesta manera, s'aconseguia que el públic es sentís partícip de la revista i donava més sentit a la publicació.

Les cartes al director, en general, tracten d'un text breu escrit a partir d'una notícia, un tema d'actualitat o bé un esdeveniment (general o particular). El motiu que provoca la redacció del text sol ser una informació o una opinió que s'ha publicat en el mateix mitjà de comunicació en què es publicarà la carta, encara que també pot provenir de qualsevol altra font. És habitual que s'hi facin servir recursos lingüístics com la ironia, la metàfora, les segones intencions, les interrogacions retòriques, els missatges encoberts...

L'estructura de la carta al director és la següent:

- Títol: condensa el contingut del text; l'autor pot proposar-ne un, però el mitjà n'és el darrer responsable.
- Cos: introducció (plantejament del tema), argumentació (fets i arguments) i conclusió.
- Datació: lloc i data.
- Dades de l'emissor: nom.

ACTIVITATS

Text 1

«Sr. Director de DESTINO.
Mi querido Agustí: En relación con la modesta campaña sobre el magno problema de los incendios de bosques —uno de los mayores que tiene planteados este país—, quiero comunicarle unos extractos de cartas recibidas, sobre todo una que hace referencia a incendios producidos en la montaña de Montserrat, carta emocionada, que me llega de don Víctor Castells Benosa, que vive en la calle de Molins de Rey, 5, en Barcelona.

Este señor resume perfectamente el problema de los incendios de bosques escribiendo que son debidos en la mayoría de los casos, a la ignorancia de la gente, y a lo que es peor y más intolerable, a esos torpes ciudadanos que sin la menor noción de lo que significa y es un bosque centenario en la orilla del mar o entre las rocas sagradas de Montserrat y lo que significan las bellezas que la naturaleza nos concede, encienden fuego en los bosques sin apagarlos debidamente, sin reparar en los perjuicios que ello puede acarrear — parte del descuido en que muchos propietarios tienen sus fincas.

Y añade el señor Castells: «Precisamente hace unos días lei la mala noticia de un desastroso incendio en Montserrat, en el que perecieron venerables árboles centenarios. Gran tristeza se apoderó de mí, como si me hubiesen arrancado algo de mi propio corazón. Etc., etc.».

Esta carta —y otras que le podría citar— es importante porque desplaza el problema de esta modesta campaña a terrenos más vastos. Hay gentes que creen todavía, con la frivolidad corriente, que hablar de los incendios de bosques es defender las posesiones de los propietarios. ¡No! Se trata del patrimonio forestal. Pero los incendios de la montaña de Montserrat plantean algo más que un patrimonio forestal. Montserrat es Montserrat.

Es de Vd. affmo., J. P.

Carta al director

Sr. Director de DESTINO.

Estimat Agustí: En relació amb la modesta campanya sobre el magne problema dels incendis als boscos—un dels més grans que té plantejats aquest país—, vull comunicar-li uns extractes de cartes rebudes, sobretot una que fa referència a incendis produïts a la muntanya de Montserrat, carta emocionada, que m'arriba de Víctor Castells Benosa, que viu al carrer de Molins de Rei 5 a Barcelona.

Aquest senyor resumeix perfectament el problema dels incendis als boscos escrivint que són deguts, «en la majoria dels casos, a la ignorància de la gent, i el que és pitjor i més intolerable, a aquests maldestres ciutadans que sense la menor noció del que significa i és un bosc centenari vora el mar o entre les roques sagrades de Montserrat i el que signifiquen les belleses que la naturalesa ens concedeix, encenen foc als boscos sense apagar-lo degudament, sense pensar en els perjudicis que això pot portar— a part de l'abandonament en què molts propietaris tenen les finques». I afegeix el senyor Castells:« Precisament fa uns dies vaig llegir la mala notícia d'un desastrós incendi a Montserrat, que va acabar amb la vida de venerables arbres centenaris. Una gran tristesa es va apoderar de mi, com si m'haguessin arrencat alguna cosa del meu propi cor. Etc., etc.».

Aquesta carta —i d'altres que podria citar— és important perquè trasllada el problema d'aquesta modesta campanya a terrenys més vastos. Hi ha gent que encara creu, amb la frivolidat pertinent, que parlar dels incendis als boscos és defensar les possessions dels propietaris. No! Es tracta de patrimoni forestal. Però els incendis de la muntanya de Montserrat plantegen alguna cosa més que un patrimoni forestal. Montserrat és Montserrat.

Josep Pla (traducció dels autors del dossier)

1. Com has pogut comprovar, aquesta publicació de Josep Pla no té títol. Proposa'n un que doni sentit al text.
2. Cerca aquesta carta al director a la plataforma JosepPlaDigital i digues quin dia va ser publicada.
3. D'on treu la majoria d'informació que escriu Pla en aquesta carta? De quina manera és expressada en el text?
4. Explica la idea principal d'aquesta carta al director.
5. Identifica la introducció, el cos i la conclusió d'aquesta carta.
6. Escriu una carta al director a la revista del teu poble d'un tema d'abast municipal. Per fer-la, pots servir-te de les opinions de família, amics o càrrecs públics que tinguin informació sobre el tema i pots introduir-la a la carta. (mitja pàgina)

Text 2

Aquí tenim una altra carta al director d'un lector del *Diari de Girona*.

No hi ha manera que ploqui

Aquell cantant valencià, en Raimon, que ja fa un temps va penjar la guitarra i es va retirar, quan va escriure i cantar aquella cançó que diu que «la pluja no sap ploure», avui, no sé si cobra drets d'autor o no, però hi ha gent que la canta, donada la trista realitat. A casa nostra, la sequera s'està fent cada vegada més una cosa usual, mentre que en altres llocs, sense anar més lluny ahir mateix, a una illa italiana, la força d'una intensa pluja va fer molt mal fins en vides humanes. És exactament el que diu la cançó.

A mi, ara que ja soc gran, aquest temps em porta records de la que fou la meva àvia, la Roseta. Una bona dona nascuda a pagès, que de ben joveneta va venir a servir a Girona. Quan jo era petit li sentia dir sovint que Girona era «l'orinal del cel». I jo pensava què volia dir l'àvia, si quan em portava al llit em deia: Vinga nen, Un got d'aigua a la tauleta, i l'orinal a sota el llit, després vindrà la soneta i et quedaràs adormit. El got d'aigua, per a beure, i l'orinal, per fer pipí.

L'orinal, avui, és una peça de museu, i talment com anem, la pluja, si no canvia, també passarà a ser-ho. Avui, pensant en ella, dic: Girona ja no és «l'orinal» sinó un «paraigües» per tal que no ens mullem.

Molt bé per la teva cançó Raimon! Malauradament, la vas ben encertat.

És el meu parer, i alhora un meu record.

Lluís Torner i Callicó 28-11-22

1. Quines diferències estructurals hi ha entre aquesta carta al director i la de Josep Pla?
Aquesta compleix totes les de la teoria?
2. De quina manera Lluís Torner introdueix el tema de què vol parlar?
3. Quina és la idea principal del text?
4. Què vol dir que Girona era «l'orinal del cel»?
5. Quina postura mostra l'autor respecte a la sequera?
6. Quines similituds de contingut hi veus entre la carta al director de Josep Pla i la de Lluís Torner?

3.4. REPORTATGE

ASPECTES TEÒRICS

Com fer un bon reportatge?

Què és un reportatge?

En termes generals, el reportatge és l'ampliació d'una notícia. Quan es produeix un fet important, el periodista resumeix què ha passat en breus paraules. En canvi, el reporter intenta saber més coses. Per això investiga, s'apropa al lloc dels fets i pregunta als protagonistes i als testimonis més propers, de manera que, amb totes les dades que ha recollit, acaba fent un treball que acostuma a tenir imatges i textos.

Cal tenir una bona idea?

Una bona idea val més que mil imatges! Per això, abans de començar a enregistrar imatges o abans d'escriure res, cal pensar què volem explicar i com ho explicarem.

D'on podem treure les idees? Aquí tens alguns suggeriments...

Allò que passa cada dia. Les notícies. De vegades només cal llegir les notícies diàries per trobar una bona idea per al nostre reportatge.

Una notícia es pot convertir en un reportatge si estem disposats a anar al lloc dels fets, parlar amb els testimonis, fer unes quantes fotografies o enregistrar imatges en vídeo.

Els canvis

Us heu fixat que el món que ens envolta és un món on es produeixen canvis que modifiquen les nostres vides? Per exemple, penseu per un moment com ha canviat la nostra vida el fet de passar d'infants a joves.

Allò que ens preocupa

Hi ha situacions que ens preocupen molt com, per exemple, el fet que el medi ambient es contami, la possible polèmica dels grafitis que apareixen a les parets de la nostra ciutat o poble, el fet de no trobar feina, o tenir por a malalties com la SIDA. Podem investigar aquests i altres temes i fer un bon reportatge que expliqui què podem fer per resoldre aquestes preocupacions.

Les persones

Ben segur que coneixem persones que tenen una vida prou interessant com per dedicar-los un bon reportatge. Poden ser els nostres veïns o familiars (la nostra àvia, per

exemple), però també poden ser persones que realitzen professions que considerem interessants: els bombers, els forners, etc.

Els objectes

Hi ha objectes sense els quals la nostra vida seria una altra cosa. Heu pensat què faríem sense rentadora? I sense mòbil? Com era la vida abans de la invenció de la nevera? Podem parlar amb els nostres avis perquè ens ho expliquin... Però també podem pensar en els avantatges i en els inconvenients d'alguns objectes que utilitzem habitualment com, per exemple, la motxilla escolar o les sabatilles esportives. Un bon reportatge es podria basar en l'observació del tipus de calçat que porten els joves... Un altre tema seria observar què mengem i com els aliments que més ens agraden no són sempre els que més ens convenen.

Quin enfocament li donem? A quin públic ens adreçem?

En primer lloc, caldrà pensar a qui va adreçat el reportatge, a quin públic ens dirigim:

Als nens? Als joves? A les nostres famílies? És un tema tan actual que pot interessar a tothom? Segons el públic escollirem una manera diferent d'explicar les coses.

Quin mitjà utilitzarem?

Podem fer servir diferents mitjans: la fotografia, el text escrit i el vídeo. Es podrà barrejar plànols del presentador/a amb d'altres gravats per ells i elles, si així ho consideren.

Estructura: l'estructura pot ser oberta. No hi ha un model de reportatge correcte i d'altres que no ho siguin, però el que sí que cal és comptar amb un seguit d'elements que donen cos al nostre projecte. Ara tot seguit us els explicarem perquè el vostre reportatge pugui reeixir amb major possibilitat d'èxit:

- **Penseu en un títol:** és obligatori que el títol convidi a la lectura. D'aquesta composició dependrà, en gran manera, que el lector s'enganxi a llegir el vostre producte. És per això que el títol ha de ser:
 - **Curt** (màxim 6 paraules)
 - **Original** (intenteu jugar amb les paraules)
 - **Cridaner**
- A banda del títol, també podem posar un **text d'entrada**, és a dir, una o dues frases que resumeixin l'essència del reportatge.

Consells tècnics: l'exercici que posarem en pràctica demana un seguit de detalls tècnics dels quals hem de tenir cura. I és per això que necessitem seguir uns **passos**:

- El guió: ha de ser-hi des de l'inici. És obligatòria la preparació perquè la idea ens arribi de la manera més clara possible, així com pensar les imatges que volem o el lloc que serà adequat per a l'enregistrament.
- **L'enregistrament** de les imatges: necessitem una càmera, i hem de ser curosos també amb l'àudio. Mirem de no gravar en llocs tancats on l'eco pugui interferir, així com tampoc fer-ho quan hi hagi molt d'aire per aconseguir un producte més net.
- **L'edició:** tot material, tant escrit com visual, demana una edició per poder assolir un reportatge cisellat. És molt important l'ordre i la manera en què presentarem les imatges. Hi ha diferents programes d'edició gratuïts, i la gran majoria són molt intuïtius per al que demanarem a l'alumnat. Uns **consells** són els següents:
 - Primer mireu atentament tot allò que voleu enregistrar, després imagineu-vos les imatges dins d'un quadre. Podeu ajudar-vos amb els dits de la mà fent un rectangle i mirant pel seu interior. Per acabar mireu pel visor de la càmera i busqueu la imatge que més us agrada.
 - Estudieu bé la càmera abans de fer les fotografies. Llegiu les instruccions per conèixer les seves possibilitats. Si no la controleu gaire, poseu la major part d'opcions en automàtic.
 - És recomanable utilitzar altres elements complementaris. El trespeus és una eina bàsica per poder enregistrar bones imatges. Un trespeus us ajudarà a posar la càmera ben horitzontal perquè la imatge no quedi torçada.
 - El zoom és un bon recurs per apropar la imatge i fer-la més gran, però pot crear problemes: la càmera es mourà molt més, com també l'enfocament. És millor canviar la càmera de lloc i enregistrar els mateixos objectes des de diferents punts de vista (aproximar-se a l'objecte, girar la càmera, etc.). L'alçada en què s'acostuma a fer una fotografia és la dels ulls.
 - Recordeu que la càmera de fotografiar també la podeu posar vertical i, així, us hi cabran objectes més llargs.

Per tot plegat, us deixem a l'abast una **fitxa**, que pot ser utilitzada o no, però en la qual es pot sintetitzar els objectius, el producte, les necessitats, i fet i fet saber què necessitem i què ens falta perquè el reportatge sigui més complet.

IDEA (resumeix en dos o tres frases la idea. En què t'has inspirat?)

.....
.....

ENFOCAMENT

A quin públic va adreçat?

Quin mitjà utilitzarem?

Quin material necessitem?

RECURSOS AUDIOVISUALS

Imatges:

Les hauràs de fer tu? Quines? On?

Pots utilitzar imatges d'arxiu?

Hauràs d'entrevistar algú?

Et caldran dibuixos? Quins?

Et caldran gràfics? Quins?

Sons:

Caldrà agafar so ambient? Quin?

Posaràs música? Quina?

Hauràs d'enregistrar entrevistes? Quines?

QUÈ EXPLICAREM?

Què veurem? (imatges)

Què escoltarem? Què llegirem? (text/sons)

ENTRADA

Títol

Text d'entrada

COS

(Redacció)

ACTIVITAT 1: LECTURA I COMPRESIÓ

Josep Pla va tenir una vida periodística molt agitada que es va estendre un total de seixanta anys (1917-1977). El periodisme va esdevenir la seva manera de viure, i també d'entendre el món. Una conseqüència directa de la seva feina va ser els nombrosos viatges que va haver de fer, essent un dels catalans que més països va conèixer en el seu temps. Va viatjar per tota l'Europa central, però també per Nova York, Rússia, Dinamarca, Estocolm, Noruega, Hongria, Finlàndia o el Caire.

Abans de l'esclat de la televisió, el reportatge era un dels gèneres més precisos per a informar, ja que no deixa de ser, fet i fet, una extensió de la notícia, i permet l'aprofundiment temàtic que la crònica o la notícia no contemplen.

Els canals, com sabem, han evolucionat molt en les darreres dècades. No és que el reportatge escrit hagi desaparegut, ni de bon tros, sinó que amb la profusió de la imatge sobre la lletra, els nous formats de vídeo han guanyat força terreny.

Tot i que ens pugui semblar que un reportatge oral comporta menys feina, ja que el receptor ho veu més àgil, hem de contemplar que tot està perfectament pausat i guionitzat prèviament, a més de la necessària edició d'àudio i vídeo.

Llegiu el segon capítol, «De l'Havana a Nova York», del llibre *Week-end d'estiu a nova York de Josep Pla* (dins *Les Amèriques*, OC, XXXIV, p. 27-46) i, especialment, la secció «Nova York, ciutat de l'abundància».

Tenint en compte que Josep Pla va realitzar aquest viatge a Nova York el 1954, i que en va aparèixer una sèrie de reportatges a la revista *Destino*, intenta localitzar el text d'aquest retrat de la ciutat de Nova York a la plataforma JosepPlaDigital. Pots guiar-te a partir dels noms de lloc que apareixen al text. Una vegada tinguis el text identificat, compara'l amb la versió catalana, i esbrina si hi ha hagut canvis, o si es tracta tan sols d'una traducció.

ACTIVITAT 2: REPORTER PER UN DIA

Volem que esdevinguis reporter per un dia. Per això, en grups de 3 crearem el nostre equip de treball. Generalment, els reportatges de Josep Pla es publicaven quan estava de corresponsal o com a enviat especial a un lloc determinat, i en conseqüència, apareixien com a informació internacional. No obstant això, un reportatge pot ser sobre el tema que nosaltres vulguem.

La **temàtica serà lliure**, i seran els mateixos alumnes els qui decidiran sobre què parlen. Hi haurà unes pautes, però seran mínimes. El que ens importa no és tant el tema sinó el tractament de la informació.

Hi haurà dues parts avaluables: una **oral** i una **escrita**. La suma de les dues parts donarà com a resultat una peça de **reportatge en vídeo**.

La **part oral** és la feina visible, el que el receptor percep, i sovint la més destacada. Per això tindrem en compte aspectes com la bona dicció, el vocabulari curós o la gestualitat són cabdals a l'hora de transmetre una informació, i ho haureu de tenir ben present si voleu presentar unes peces competents.

Però tota feina oral ben feta té, prèviament, un guió, és a dir, una **part escrita**. Aquest guió l'haureu de lliurar al professorat, amb un doble objectiu:

1. Revisar que el desenvolupament oral ha estat ben estructurat, i tenir-ho com a material de reforç en cas que no sigui així.
2. Comprovar que el guió estigui ben escrit i sigui adequat, tant pel que fa al registre com a la informació que s'hi tracta i com es tracta.

*A més, si ha estat un reportatge d'investigació --com serà el cas de la gran majoria-- també demanarem uns mínims de **bibliografia**, entenent que una de les màximes del periodisme és l'obtenció de fonts.*

Els grups ideals seran de 3 persones, però el professorat ho pot adaptar a la situació de cada aula. Considerem que 3 és un número perquè no hi hagi una divisió entre qui fa la part oral i qui fa la part escrita, i que tothom pugui involucrar-se en les diferents parts del procés de creació.

Així doncs, es considera adient que tots els integrants del grup apareguin al vídeo, ja que és una part evaluable. No cal que sigui una presència equitativa entre tots els membres, però sí que hem d'arribar a uns mínims que establirà cada professor. La durada de la peça tampoc cal que sigui molt extensa (2-3 minuts), però sí que ha de ser suficient perquè es vegi que darrere de la part oral hi ha hagut un aprofundiment. La recerca de fonts prèvies és justament amb aquesta voluntat: que tinguin força informació i hagin de fer un treball de síntesi.

4. Joan Fuster, «Notes per a una introducció a l'estudi de Josep Pla» (Fragment)

Al capdavant, Pla sent el periodisme com una passió: com una passió incurable. Ni que volgués, no se la sabia vèncer. És clar que n'ha dit pestes: per a ell, no és més que «fina delirant i cínica comèdia». Les experiències que confessa, i les que calla i endevinem, indiquen que ha hagut de participar en maniobres informatives o de comentari més aviat irrisòries. I algun cop tenebroses. Això no obstant, Pla no podria penedir-se'n. Ni se'n podria estar, encara. S'ha acostumat a «veure el món en forma d'articles», i s'hi aferra. La contrapartida també és notable. El periodisme ha estat, per a Josep Pla, una disciplina: una escola de modèstia i de rigor, un exercici de sagacitat i d'atenció permanent. Ja hi tornarem, després. El fet és que Pla, en professionalitzar-se a través del periodisme, arriba a disposar d'un principi de professionalització ja restringidament «de literat». En donen testimoni l'abundància i la densitat de la seva bibliografia. Seixanta o setanta llibres, potser més - el catàleg dels títols i dels textos resulta difícil d'establir per una sèrie de raons accidentals - representen la seva aportació, ara com ara. Les presents obres completes en duplicaran l'extensió, fonamentalment a còpia d'inèdits. I, mentrestant, Pla continua fidel a la tasca, amb aquella tossuderia quotidiana, una mica obsessiva, que, més que no pas en la professió, fa pensar en la vocació. És probable que la paraula «professió» desperti ressonàncies equívokes, en carregar l'accent sobre el costat econòmic. L'altra, «vocació», té un trèmolo romàntic ben poc atractiu. Seria pueril d'emprar-les, de cara a un escriptor com Josep Pla, sense un marge d'*esfumatura*. Pla no volia dissipar-se en l'amateurisme pàl·lid i sincopat que prepondera en els medis literaris del país, i un dia, de molt jove, optà per l'«Ofici». Només en l'«ofici» podria trobar l'estímul i el compromís sever que endegarien la seva voluntat d'escriure. I només lliurant-s'hi íntegrament podria ser l'escriptor que aspirava a ser. No vacil·là en la tria. Sabia per endavant que, en aquest camí, no l'esperava cap avantatge fàcil. Ell mateix ha qualificat l'«ofici» de «sanguinari» i d'«inhumà». Però així l'assumia. I amb amor. El més sorprenent de Josep Pla és, en realitat, la secreta vehemència que hi ha posat en joc, sense il·lusions i sense defallències. Una certa llegenda personal suggereix la imatge d'un Pla negligent, versàtil i frívol. Per contra, el Pla vertader, el Pla escriptor, és un dels intel·lectuals més perseverants, infatigables i - a la seva manera - meticulosos que mai hagin nascut als Països Catalans. Tota la seva vida s'ha consumit en literatura, o s'hi ha traduït. El mot «grafòman», que he estampat adés, ha de ser pres al peu de la lletra, i amb admiració. És per admiració que a mi se m'ha acudit.

Joan Fuster, «Notes per a una introducció a l'estudi de Josep Pla»,
dins Josep Pla, *El quadern gris*, OC, I (1966), p. 14-15

5. Recursos addicionals i bibliografia

BADOSA, Cristina, *Josep Pla. Biografia del solitari*, Barcelona, Edicions 62, 1996, Biografies i Memòries, 29.

BONADA, Lluís, *Josep Pla*, Barcelona, Editorial Empúries. 1991.

—*L'obra de Josep Pla*, Barcelona, Editorial Teide, 1991.

Com s'escrivi un article d'opinió. (abril de 2013). CPNL.
<https://blogs.cpnl.cat/castelldefels/files/2013/04/Com-sescriu-un-article-dopini%C3%B3.pdf>

CASASÚS, Josep M., *Lliçons de periodisme en Josep Pla*. Barcelona, Destino, 1986.

CASTELLET, Josep Maria, *Josep Pla o la raó narrativa*, Barcelona, Ed. Destino, 1978.

A. M. CIFRE, M. MATEU, G. SUAU. (s.d.). Expressió escrita: continguts. *Escola balear d'administració pública*.

https://ebapenobert.caib.es/pluginfile.php/7115/mod_resource/content/7/5%20Expressi%C3%B3%20escrita%20%282023%29.pdf

FUSTER, Joan, *Literatura catalana contemporània*, Barcelona, Editorial Curial, 1988.

GUSTÀ, Marina, «Josep Pla», Dins M. de Riquer, A. Comas, J. Molas: *Història de la literatura catalana*, vol. X, Barcelona, Editorial Teide, 1987.

—*Els orígens ideològics i literaris de Josep Pla*. Barcelona, Curial, 1995.

—La notícia [Consultat el 15 d'abril del 2023]. CPNL

<https://www.cpnl.cat/gramatica/129/14-la-noticia>

—La crònica [Consultat el 15 d'abril del 2023]

<http://catala-3-eso.blogspot.com/2016/04/cronica.html>

SOLER SERRANO, Joaquín. *Conversaciones con Josep Pla. Josep Pla a fondo*. Barcelona, Ed. destino, 1997.

TORNER, Lluís, (novembre 28, 2022), «No hi ha manera que ploqui», *Diari de Girona*.
<https://www.diaridegirona.cat/opinio/2022/11/28/hi-manera-ploqui-79257095.html>

PLA, Josep, *Articles amb cua*, OC XXXI, Barcelona, Edicions Destino, 1976.

PLA, Josep, Cartas al director, dins *Revista Destino*, 22 de setembre de 1945.
https://arca.bnc.cat/arcabib_pro/ca/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1337363

PLA, Josep, *Humor, candor...*, OC XXIV, Barcelona, Edicions Destino, 1973.

PLA, Josep, «L'esperança: Mussolini», *La Publicitat*, 04/11/1922.

PLA, Josep, «Una Ciudad de prodigiosa abundància. Primera carta de Nueva York», *Destino*, 11/09/1954.

PLA, Xavier, Josep Pla: *Ficció autobiogràfica i veritat literària*. Barcelona, Quaderns Crema, 1997.

—«Josep Pla», dins *Panorama crític de la literatura catalana*, vol. V, Enric Bou (dir.), Barcelona, Vicens Vives, 2010, p.

RESINA, Joan Ramon, Josep Pla. *Seeing the World in the Form of Articles*. University of Toronto Press, 2017.

Continguts audiovisuals

Josep Pla, periodista i escriptor (Fundació Josep Pla – Càtedra Josep Pla UdG): Sèrie de càpsules temàtiques sobre la biografia i obra de Josep Pla:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLRUnBo69FWHu2oNTC9bSw4AfnIQPD079M>

El meu avi: “Josep Pla, una ombra en el paisatge”, reportatge televisiu de TV3 sobre Josep Pla, 2003: <https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/el-meu-avi/josep-pla-una-ombra-en-el-paisatge/video/3463330/>

A fondo: “José Pla”, entrevista de Joaquín Soler-Serrano a Josep Pla, TVE, 1976: <https://www.rtve.es/play/videos/a-fondo/fondo-josep-pla/5607778/>.

Webs recomanades

Fundació Josep Pla, Palafrugell: www.fundaciojoseppla.cat/servei-educatiu

Càtedra Josep Pla, Universitat de Girona: <http://catedrajoseppla.udg.edu>

Lletra. La literatura catalana a Internet: <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/josep-pla>

AELC. Associació d'Escriptors en Llengua Catalana: www.escriptors.cat/autors/plaj